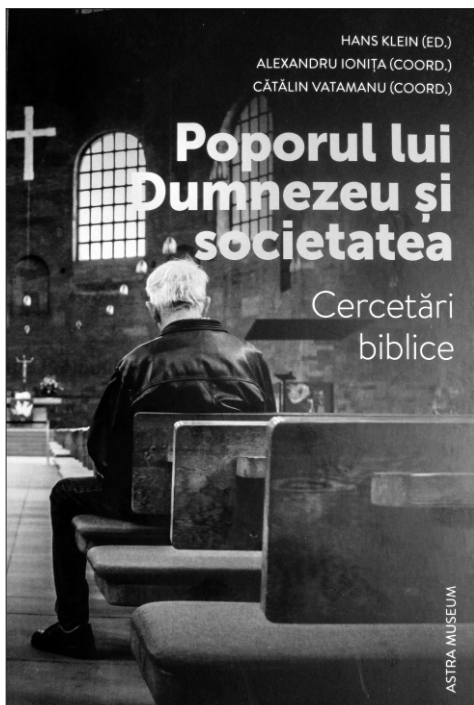

Hans Klein (szerk.),
Alexandru Ioniță – Cătălin Vatamanu (koord.):
Poporul lui Dumnezeu și societatea.
Cercetări biblice.

Astra Museum, Sibiu 2018, ISBN 978-606-733-094-6, 176 old.

A Romániai Biblikusok Szövetsége célul tűzte ki a 2015 februárjában tartott konferenciáján, hogy olyan bibliai szövegeket fog vizsgálat alá vetni, amelyek rámutatnak Isten népe és a társadalom viszonyára. Így a biblikusok szövetségének 2018-ban megjelent kötetében közölt tanulmányok azoknak az előadásoknak szerkesztett változatai, amelyek a 2016-ban és 2017-ben megtartott szimpóziumon hangzottak el.

Az Isten népe, az egyház és a társadalom közötti viszony „modern kérdéskör” – olvashatjuk a kötet előszo-

vában. „Az emberek együttélése akkor ideális, ha harmónia van Isten akarata és a társadalom törekvései között. Mivel azonban az Isten akaratát kifejezésre juttató bibliai szövegek régi időkből származnak, nem találunk teljes mértékben a mai társadalomra, és nem felelnek meg mindenben a hívők elvárásainak. Ezeket a szövegeket tehát szükséges megmagyarázni és kommentálni, akárcsak a jogi vonatkozásúakat is. De míg a jogi szövegek kiigazítására, megváltoztatására mindig van lehetőség, addig a Biblia esetében ez nem lehetséges, ugyanis a bibliai üzenet elsősorban nem jogi, hanem vallásos jellegű. A Biblia úgy beszél Isten népéről, mint amely a legtöbb esetben azonos a társadalommal. Leír azonban olyan helyzeteket is, amikor nincs megfelelés a kettő között. Mit tanulhatunk a bibliai szövegekből az Isten népe és a társadalom közti viszony kérdéséről? – teszik fel a kérdést a kötet szerzői az előszóban (5. old.), majd így folytatják: „Általában elmondhatjuk, hogy a Bibliának nincsenek világos válaszai azokra a kérdéseinkre, amelyeket mi teszünk fel manapság az egyház és a társadalom közötti viszonyt illetően, hanem csak rejtett válaszai vannak. A biblikus teológusoknak pedig az a feladata, hogy felfedezzék azt az alapot, amelyből új válaszokat kap-

hatunk mai kérdéseinkre. Tehát a kötetben foglalt előadások nem válaszokat adnak, hanem csak abba az irányba mutatnak, ahol megtalálhatjuk ezeket. Reméljük, hogy olvasóink eljutnak legalább egy új válaszra.” (6. old.)

A kötet első tanulmánya olyan babilóniai szövegeket mutat be, amelyek korábbiak azoknál az ószövetségi szövegeknél, amelyek Izrael népének közösségi életét írják le. Az ezt követő tanulmányok többsége bibliai szövegrészekre összpontosít, az utolsó kettő pedig azt mutatja be, hogy milyen magatartási formát kíván meg a bibliai alapú társadalom.

Hannelore Angnethler (München): *Az ember, az istenek és a társadalom az ókori Mezopotámiában. Különhatások és közbenjárás Nuska nagyvezír szemszögéből.* (9–31. old.) A szerző bemutatja az ókori Mezopotámia isteneit, hierarchiájukat, szerepkörüket és szolgálati helyüket. Nuska Enlil „sukkal” (nagyvezír) istene, az ég és a föld közötti kommunikáció szerepkörét látta el. A tanulmány az istenek és az emberek világa közötti kapcsolatok sokféleségét szemlélteti, valamint azt is, hogy az egyénnek, akinek különféle okok miatt el kellett különülnie az őt környező világtól, miként kellett beilleszkednie a társadalomba. A tanulmány végén a szerző bemutat egy olyan rítust is, amely sértő szavakban megnyilvánuló harag eltávolításával szolgálja az emberek közötti megbékélést.

George-Codruț Țapciuc (München): *A szövetség-e a bibliai nép sajátossága?* (33–49. old.) A szerző ezt írja a tanulmány bevezetésében: „A szövetség központi helyet foglal el a bibliKateológiában, és ez döntő hatással van a többi témára. Isten választott népének története a

szövetség jegyében zajlik, úgyhogy Izrael léte és története magának a szövetségnek a története. Ez a tanulmány nem foglalkozik minden egyes bibliai szövetségek kérdésével, és nem is tárja fel teljes egészében azokat a tradíciótörténeti sajátosságokat, amelyek a héber iratok redakciójának folyamatából következnek. Ez a tanulmány egy fontos aspektust kíván felmutatni: a történelemnek, illetve az ember és Isten kapcsolatának azt a dimenzióját, amely JHVH szövetségének valóságából ered, amelyet a Zsoltárok könyve tükröz. [...] A zsoltárokból szinte mindenütt fellelhetjük az Istentől, illetve szövetségtől való eltávolodás miatti sajnálkozást, de egyben a zsoltáros bizonyosságát és örömet is afelett, hogy megtapasztalhatja Isten oltalmát. Ezért a Zsoltárok könyve a bibliai szövetség legtömörebb tankönyve, amelyből megtudjuk, miként közeledett Isten az ő népéhez szövetségével és törvényeivel, megtaláljuk benne az emberiség történelmének kezdetét, megismerhetjük belőle a nagy prófétáknak és a bölcsesség nagy íróinak korát – ehhez tartoznak a zsoltárok is. De a legfontosabb az, hogy a Zsoltárok könyve imádsággyűjtemény, amely mindig Isten elé állít.” (33–34. old.)

George-Codruț Țapciuc a következő gondolatkörökbe csoportosítja témája kifejtését: *1. A szövetség profán értelmezése. 2. A szövetség teológiai értelmezése. I. A történelem értelmezése – a szövetség teljes egészében. II. Az ember Isten színe előtt – a zsoltárok antropológiája.*

Vasile Mihoc (Andrei Șaguna Teológiai Fakultás, Nagyszében): „...Isten Izraele” (*Gal 6,16*). (51–70 old.) A tanulmány szerzője arra a kérdésre kíván választ adni, hogy mire vonatkoz-

hat az „Isten Izráele” kifejezés, amelyet az apostol csupán ebben a levélben használ. Arra a következtetésre jut, hogy az „Isten Izráele” minden bizonnyal a keresztyén egyházat jelenti. Ez az értelmezés teljes összhangot mutat a Galáciaiakhoz írt levél alaptémájával, és ezt támasztja alá az egész páli teológiai felfogás is, amely szerint a keresztyének hitük által lesznek Ábrahám leszármazottai, s így ők a „Lélek szerinti” Izrael. Jézus Krisztus egyházának tagjai nem betű szerint és külsőleg körülmetéltek, hanem belsőleg, azaz szívükben a Lélek által – írja az apostol a Róm 2,29-ben is, a Róm 9,25-ben pedig ezt idézi Hóseás próféta könyvéből: „*Nem népem*”-nek ezt mondom: *Népem vagy, ő pedig ezt mondja: Én Istenem!* (2,23) Pál apostol az olajfa metaforájával szemlélteti az Izrael és egyház között fennálló kapcsolatot (Róm 11, 17–24): a megtért pogányokból lett keresztyének azok az ágak, amelyek beoltattak a választott nép egészséges törzsébe, a zsidókból lett keresztyének pedig a folyamatosságot biztosítják a „test szerinti Izrael” és az egyház között (ld. 66–67. old.).

Geréb Zsolt (Kolozsvár): *A keresztyén gyülekezet mint Isten népe. Az egyházzól szóló tanítás Péter apostol első levele alapján.* (71–83. old.) A tanulmány előszava Péter apostol első levelének keletkezési körülményeit és tartalmát ismerteti. Az apostol eligazítást kívánt adni azoknak a keresztyéneknek, akik egyre inkább ki voltak téve a pogányok ellenségeskedésének, rágalmainak. Arra emlékezteti őket, hogy kik is valójában, illetve hogyan láthatják helyzetüket, amelyet az apostol a „jövevényiség” fogalmával ír le.

A tanulmány bevezető része után a szerző a keresztyén közösség identitásának ószövetségi eredetű jelzőit mutatja be: Isten népe, Isten háza, idegenek (jövevények). Ezt követően a keresztyének feladatainak bemutatása következik: Isten nyájának pásztorolása és vezetése, amely a presbiterek megbízatása; Isten Igéjének hirdetése és a diakóniai szolgálat. A keresztyén gyülekezet identitásának ószövetségi eredetű jelzői azt is kifejezésre juttatják, hogy az nem csupán kultikus és liturgiális közösség, hanem önálló társadalmi valóság is.

Constantin Pogor (Strasbourg-i Egyetem Protestáns Teológiai Fakultása; Apôtre Paul Ortodox Teológiai Intézet, Brüsszel): *„Választott nemzetiség, királyi papság, szent nemzet... Isten népe.”* (1Pét 2,9–10). (85–105. old.) Ez a tanulmány is a keresztyén gyülekezet kiváltságos helyzetét leíró jelzők elemzésével foglalkozik, és részletesen tárja fel ezeknek etikai vonzatait, végül pedig négy pontban foglalja össze következtetéseit. 1. Isten arra hívta el ószövetségi választott népét, Izráelt, hogy kizárólag csak őt tisztelje (monoteizmus), és ennek megfelelően legyen szent közösséggé. Ez a szentség nem valami új rituális és vallási vonatkozású kizárólagosság, hanem az Isten és az ember kapcsolatának helyreállítása, amely nemcsak a bálványimádás teljes mellőzését jelenti, hanem „egyfajta Isten szerinti emberséget” is. 2. Az Isten szerinti emberség nem merülhet ki a parancsolatok „száraz elsajátításában”, ugyanis ennek végső megnyilvánulása egy új teofánia: Jézus Krisztus testté létele. Az ő testté létele azt is kiábrázolja, hogy Isten népe túllépjen az

etnikai, nyelvi és szociális korlátozon. 3. A szentség követelményét Jézus Krisztus töltötte be, s ebben teljesedik ki az „Immánuel”, a „velünk az Isten” jelentése és jelentősége. 4. Ha Isten népe „a bálványimádás bűnébe esik (kívánság, birtokvágy, erőszak), elveszti kiválasztottságának státusát: alkalmatlan lesz a szent pap-ság szolgálatának gyakorlására, és már nem lehet Istenhez tartozó közösség (103. old.).

Dumitru Piscuc (Babeş–Bolyai Tudományegyetem Ortodox Teológiai Fakultása) – Dănuț Jemna (Al. I. Cuza Egyetem Dumitru Stăniloae Ortodox Teológiai Fakultása, Jászvásár): *A gyülekezet közös imádsága a hatóságokért az 1Tim 2,1–4 alapján.* (107–122. old.) A szerzőpáros ismételt hangsúlyozza, hogy minden emberért kell imádkozni, ugyanis Jézus Krisztus Szentleke, aki nem zár ki senkit, szeretetben és reménységben öleli át a világot. Az egyház azért tud imádkozni a világért is, mert megismerte és elfogadja Jézus Krisztus világmegváltó szolgálatát. De nemcsak azért kell imádkozni a hatóságokért, mert a hatalom stabilitása, a békesség, a felfordulástól és az anarchiától mentes társadalom minden ember javát szolgálja, hanem azért is, mert Isten azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön.

A bevezetéssel induló tanulmány a következő tartalmi felosztás szerint tárgyalja az 1Tim 2,1-ben megfogalmazott rendelkezést: 1. *Ekleziológiai alapfogalmak a pásztori levelekben.* 2. *A hatóságokért mondott nyilvános imádság sajátosságai az 1Tim 2,1–4 alapján.* 3. *Az egyház hatóságokért tartott imádkozásainak időszeri jelentősége.*

A szerzőpáros az alábbi következtetéseket fogalmazza meg: a hatóságok-

kért tartott nyilvános könyörgés az egyház természetéből és küldetéséből fakad; mivel az egyház a társadalomban él, tudatában van annak, hogy felelősséggel tartozik laikus környezete iránt is; a minden emberért, és így a hatóságokért is tartott nyilvános könyörgések, imádságok, esedezések és hálaadások fontos alkotóelemei az istentiszteletnek, és ezek által a gyülekezet tagjai nemcsak tudatosítják, hogy Istennek terve van az élet minden vonatkozását illetően, hanem részt is vesznek annak megvalósulásában is; imádságuknak hatékonysága Jézus Krisztus közbenjárása által válik lehetségessé.

Daniel Mihoc második előadása *Az egyház prófétai hivatása Szent János apostol mennyei jelenésekről írt könyve alapján* címet viseli (123–136. old.). A Szentírás utolsó könyvét nem is apokaliptikus műfaja teszi egyedülállóvá, hanem szerzőjének prófétai szolgálata. Könyve vigasztaló és a reményt erősítő prófécia, amely semmiképpen sem akar alkalmat szolgáltatni a végső időkkel kapcsolatos spekulációknak, hanem mint akinek szolgálata a „prófécia csúcspontja” (“the climax of prophecy” – Richard Bauckham: *The Climax of Prophecy: Studies in the Book of Revelation.* T&T. Clark, Edinburgh 1993) jelenti, sokkal inkább azt hangsúlyozza, hogy a nehéz időket megelőző keresztyénségnek missziói feladata van.

Az pünkösdi események után az ószövetségi jellegű prófétálás anakronikussá lett, ugyanis Jézus Krisztus beteljesítette a maga küldetését, és így véghezvitte a maga prófétai szolgálatát is. Ettől kezdve minden gyülekezeti tag azt a hivatást kapja, hogy a Jézus Krisztusról szóló bizonyágtételével

teljesítse a maga prófétai szolgálatát. A mindenkori egyház prófétai szolgálata belekapcsolódás Isten szabadító üdvtervének beteljesedésébe.

Corneliu Constantineanu professzor (Aradi Aurel Vlaicu Egyetem Humán és Társadalmi Tudományok Kara, Püskösdisti Teológiai Tanszék) *A hit és a munka. Bibliai és teológiai gondolatok a munkáról* című tanulmánya (137–155. old.) tartalmi felosztásban fejt ki a megjelölt témát: *A munka: meghatározás, jelentőség és viszonyulás a munkához; Az egyházatyák és a munka „megváltása”; A munka biblikus alapelvei; A munka és a Lélek: a munka mint adomány; A hivatás megválasztásának alapvető feltételei; A te munkád értékes Isten előtt: a magatartás kérdésköre.*

A szerző így zárja tanulmányát: „Remélem, hogy a munka biblikus megértése megadja munkánk méltóságát. De ennek az a feltétele, hogy azt olyan szolgálatnak tekintsük, amelynek társadalmi haszna van és hozzájárul a társadalmi jólét előviteléhez. Szem előtt tartva, hogy a munkás fontosabb, mint a munka, és hogy a munkálkodó magatartása meg tudja változtatni a munkát, az erkölcsös dolgozó kötelességének fogadja el a munkát, mert az az emberi szükségletek kielégítését és Isten di-

csőségét szolgálja, s ugyanakkor értelmet ad az életnek.” (154. old.)

Cătălin Vatamanu (Al. I. Cuza Egyetem Dumitru Stăniloae Ortodox Teológiai Fakultása, Jászvásár): *Két katekézismodell a Tízparancsolat témájában. Patrisztikai szintézis és Luther Márton Nagykátéja.* A szerző azzal kezdi tanulmánya előszavát, hogy az párbeszéd kíván lenni a keleti egyházatyák és Luther Márton között. A párbeszéd témája pedig ez: a Tízparancsolat katekétikai szerepe és gyülekezeti recepciója. Ezt a dialógust azért is tekinti indokoltnak, mert Luther Márton Nagykátéjának (*Der Große Katechismus*) a mai napig sem készült el teljes fordítása román nyelvre. A továbbiakban a szerző a Tízparancsolat magyarázatát ismerteti a keleti egyházatyák s Luther alapján, és a következtetések rendjén megállapítja: „A Tízparancsolatnak ma alapvető katekétiai szerepe van, mert elvezet minket a valódi értékek gyakorlására és megőrzésére az egyéni életben, a családban és a társadalomban. A Tízparancsolat örök érvényű az emberiség számára, betartása pedig nélkülözhetetlen alap az erkölcs és vallás tekintetében egészséges társadalom számára. (173–174. old.)

Bányai László